

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 6To/10/2019
Identifikačné číslo spisu: 9518100119
Dátum vydania rozhodnutia: 15.04.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Štefan Michálik
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:9518100119.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Štefana Michálika a sudcov JUDr. Gabriely Šimonovej a JUDr. Dany Wänkeovej, na neverejnom zasadnutí konanom 15. apríla 2020 v Bratislave, v trestnej veci obžalovaného Z. U., pre zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Tr. zák. a iné, o odvolaní tohto obžalovaného proti rozsudku Špecializovaného trestného súdu v Pezinku, pracovisko Banská Bystrica, z 26. apríla 2019, sp. zn. BB-3T/21/2018, takto

rozhodol:

Podľa § 316 ods. 3 písm. c) Tr. por. z r u š u j e s a n a p a d n u t ý r o z s u d o k v c e l o m r o z s a h u a v e c s a v r a c i a s ú d u p r v é h o s t u p ň a, a b y j u v p o t r e b n o m r o z s a h u z n o v u p r e j e d n a l a r o z h o d o l.

Odôvodnenie

Špecializovaný trestný súd v Pezinku, pracovisko Banská Bystrica, rozsudkom z 26. apríla 2019, sp. zn. BB-3T/21/2018 (ďalej tiež len „špecializovaný trestný súd" alebo „prvostupňový súd") uznal Z. U. za vinného z pokračovacieho zločinu skrátenia dane a poistného podľa § 276 ods. 1, ods. 4 Tr. zák. v spolupáchateľstve podľa § 20 Tr. zák., na tam uvedenom rozsiahlom skutkovom základe (str. 1 až 118).

V zmysle právnej vety výroku o vine rozsudku teda obžalovaný Z. U. spoločným konaním s ďalšími páchatelmi skrátil daň a spáchal taký čin vo veľkom rozsahu.

Za to mu prvostupňový súd podľa § 276 ods. 4 Tr. zák., po zistení poľahčujúcej okolnosti podľa § 36 písm. j) Tr. zák., s použitím § 38 ods. 2, ods. 3 Tr. zák., uložil nepodmienečný trest odňatia slobody vo výmere 7 rokov so zaradením do ústavu na výkon trestu odňatia slobody s minimálnym stupňom stráženia podľa § 48 ods. 2 písm. a) Tr. zák.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd" alebo „odvolací súd") len pre úplnosť podotýka, že napadnutému rozhodnutiu predchádzalo vydanie uznesenia špecializovaného trestného súdu z 24. mája 2011, sp. zn. BB-3T/19/2010, podľa § 244 ods. 1 písm. h) Tr. por., ktorým bola odmietnutá obžaloba a vec vrátená prokurátorovi. Na podklade sťažnosti prokurátora bolo toto rozhodnutie

uznesením najvyššieho súdu z 3. apríla 2012, sp. zn. 2 Tost 34/2011, podľa § 194 ods.1 písm. b) Tr. por. zrušené s tým, aby prvostupňový súd vo veci znovu konal a rozhodol.

Po vykonaní dokazovania prvostupňový súd vyhlásil rozsudok z 9. marca 2016, sp. zn. BB-3T/19/2010, ktorým (okrem iných) uznal obžalovaného Z. U. za vinného z pomoci podľa § 21 ods. 1 písm. d) Tr. zák. k pokračovaciemu zločinu skrátania dane a poistného podľa § 276 ods. 1, ods. 2 písm. c), ods. 4 Tr. zák., závažnejším spôsobom konania podľa § 138 písm. b), i) Tr. zák., za čo mu podľa § 276 ods. 4 Tr. zák., s prihliadnutím na jednu poľahčujúcu okolnosť podľa § 36 písm. j) Tr. zák., za použitia § 38 ods. 2, ods. 3 Tr. zák., uložil trest odňatia slobody vo výmere 7 rokov so zaradením do ústavu na výkon trestu odňatia slobody s minimálnym stupňom strázenia podľa § 48 ods. 2 písm. a) Tr. zák. Tým istým rozsudkom zároveň špecializovaný trestný súd podľa § 285 písm. a) Tr. por. oslobodil (nielen) obžalovaného Z. U. spod obžaloby za skutok tam právne kvalifikovaný ako zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Tr. zák.

Na základe podaných odvolaní najvyšší súd svojím uznesením z 23. augusta 2017, sp. zn. 6 To 12/2016, postupom podľa § 321 ods. 1 písm. a) až d) a f) Tr. por. zrušil rozsudok špecializovaného trestného súdu z 9. marca 2016, sp. zn. BB-3T/19/2010, a podľa § 322 ods. 1 Tr. por. vrátil vec tomuto súdu, aby ju v potrebnom rozsahu opätovne prejednal a rozhodol.

Špecializovaný trestný súd následne na hlavnom pojednávaní konanom dňa 26. apríla 2019 vyhlásil aktuálne preskúmaný (vyššie označený) rozsudok. Ešte predtým však prvostupňový súd, za účelom urýchlenia konania, uznesením z 25. mája 2018, sp. zn. BB-3T/19/2010, podľa § 21 ods. 1 Tr. por. vylúčil konanie proti obžalovanému Z. U., pre zločin založenia zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Tr. zák. a iné, dovtedy vedené na špecializovanom trestnom súde pod sp. zn. BB-3T/19/2010, na samostatné konanie vedené pod sp. zn. BB-3T/21/2018.

Obžalovaný Z. U. napadol rozsudok špecializovaného trestného súdu odvolaním, ktoré bolo podané na poštovú prepravu dňa 3. júla 2019 a tomuto súdu doručené nasledujúci deň.

Z predmetného odvolania vyplýva, že obžalovaný popiera spáchanie inkriminovaného skutku. Uvádza, že v sledovanom období sa riadne venoval svojej podnikateľskej činnosti v spoločnosti Z., s.r.o., spolu s S. I., ktorý aj napriek jeho návrhu nebol v konaní vypočutý ako svedok. Menovaný by pritom podľa obžalovaného mohol ozrejmiť, akým spôsobom spoločnosť Z., s.r.o., podnikala v oblasti výkupu železného šrotu. V tejto súvislosti podotkol, že zo všetkých obžalovaných sa pozná len s K. H., keďže spolupracoval s jeho firmou P. od novembra 2006 do februára 2007. Zdôraznil aj to, že v čase svojho podnikania mal prenajaté nebytové priestory, technológiu i nákladné vozidlo, a to ešte dávno predtým, ako ho K. H. oslovil.

Obžalovaný ďalej uviedol, že žiadne fiktívne faktúry nevystavoval. Z vykonaného dokazovania podľa jeho názoru nevyplýva, že by obchodoval s tzv. fiktívnym tovarom, resp. že by spoločnosť Z., s.r.o., takéto fiktívne faktúry vystavovala. V tomto ohľade považuje obžalovaný za dôležité zvýrazniť tú skutočnosť, že ak daňový úrad v jeho prípade rozhodol, že predmetný obchod uznal ako zdaniteľný a vyrubil daň, potom je nepodložené tvrdiť, že tovar neexistoval.

Pokiaľ ide o znalecké skúmanie Ing. Lubomíra Gdovina, toto považuje obžalovaný za neúplné, keďže nezohľadňuje relevantné faktúry o obstaraní tovaru. Menovaný znalec vo svojom znaleckom posudku č. 7/2015 - doplnok č. 1 k znaleckému posudku č. 1/2008 na str. 82 uvádza, že daňovému úradu sa počas vykonávania kontroly nepodarilo získať žiadne doklady a faktúry súvisiace s obstaraním tovaru, ktorého obstaranie spoločnosť deklarovala v daňových priznaniach DPH v období rokov 2006 a 2007. Obžalovaný v tejto súvislosti podotýka, že v rámci prevodu obchodného podielu spoločnosti Z., s.r.o., na základe preberacieho protokolu z 19. apríla 2007, odovzdal novej spoločníčke a konateľke uvedenej spoločnosti, H. H., všetky doklady vrátane došlých a odoslaných faktúr od doby založenia spoločnosti, čo menovaná aj osobne potvrdila na hlavnom pojednávaní. Pritom práve z týchto faktúr a ostatných dokladov je zrejmé, akým spôsobom železný šrot (tovar) obstaral. Nakoľko týmito dokumentmi už

nedisponuje, nemôže ich ani predložiť súdu. Obžalovaný je názoru, že špecializovaný trestný súd sa touto skutočnosťou dostatočne nezaoberal, t. j. nezohľadnil ju v rámci výsluchu H. H.

Obžalovaný vo svojom odvolaní poukázal aj na výpoveď svedkyne Ing. S. A., ktorá na hlavnom pojednávaní konanom dňa 6. mája 2013 vypovedala, že firma P., teda K. H., kupoval tovar s DPH, teda aj od obžalovaného Z. U.. Žiadne nadmerné odpočty si neuplatňoval, a teda škoda podľa nej nevznikla.

Záverom obžalovaný uviedol, že ak v tejto súvislosti mala byť dorubená DPH, potom išlo o obdobie, kedy už nebol konateľom spoločnosti Z., s.r.o. (od 24. júla 2007). Ako bývalý konateľ označenej spoločnosti teda nezodpovedá za daňový nedoplatok.

V súlade s vyššie popísanou argumentáciou obžalovaný navrhol najvyššiemu súdu, aby po preskúmaní veci zrušil napadnutý rozsudok špecializovaného trestného súdu a aby vo veci ďalej rozhodol.

Hoci odvolanie obžalovaného bolo prvostupňovým súdom zaslané na vyjadrenie Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (doručené dňa 10. júla 2019), tento k jeho obsahu nezaujal žiadne stanovisko.

Odvolanie obžalovaného spolu s trestným spisom boli najvyššiemu súdu predložené na rozhodnutie dňa 27. augusta 2019.

Najvyšší súd ako súd odvolací sa najprv v zmysle § 316 ods. 1 Tr. por. zaoberal splnením formálnych podmienok pre podanie odvolania v posudzovanom prípade, pričom v tejto súvislosti zistil, že odvolanie obžalovaného bolo podané k tomu oprávnenou osobou v súlade s § 307 ods. 1 písm. b) Tr. por., na predpísanom mieste v zákonom ustanovenej lehote podľa § 309 ods. 1 Tr. por., spĺňa obsahové náležitosti vyplývajúce z § 311 ods. 1, ods. 2 Tr. por. a zároveň nedošlo k výslovnému vzdaniu sa odvolania alebo k opätovnému podaniu odvolania, ktoré by bolo predtým výslovne vzaté späť v zmysle § 312 Tr. por.

Postupujúc v intenciách § 316 ods. 3 Tr. por., t. j. ešte pred meritórnym skúmaním zákonnosti a odôvodnenosti napadnutých výrokov rozsudku ako aj správnosti postupu konania, ktoré im predchádzalo v rozsahu podľa § 317 Tr. por., najvyšší súd ex officio skúmal, či v posudzovanom prípade nedošlo k niektorému zo závažných procesných pochybení vymedzených taxatívnym výpočtom v § 316 ods. 3 písm. a) až c) Tr. por., ktorých intenzita napĺňa obsahový rámec dovolacích dôvodov uvedených v ustanovení § 371 ods. 1 písm. b) až d) Tr. por.

Podľa § 316 ods. 3 písm. c) Tr. por. odvolací súd zruší napadnutý rozsudok a vec vráti súdu prvého stupňa, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol, ak zistí, že hlavné pojednávanie bolo vykonané v neprítomnosti obžalovaného, hoci na to neboli splnené zákonné podmienky.

Podľa § 371 ods. 1 písm. d) Tr. por. dovolanie možno podať, ak hlavné pojednávanie alebo verejné zasadnutie bolo vykonané v neprítomnosti obvineného, hoci na to neboli splnené zákonné podmienky.

Z obsahu preloženého spisu má odvolací súd za preukázané, že špecializovaný trestný súd riadne predvolal obžalovaného Z. U. (doručenie vykázané ku dňu 12. apríla 2019) na hlavné pojednávanie, ktorého termín bol určený na deň 26. apríla 2019 (zv. 5, č. 1. 990).

Obžalovaný Z. U. sa na toto hlavné pojednávanie nedostavil (zv. 5, č. 1. 995-1115) a svoju neúčast' na ňom žiadnym spôsobom nevysvetlil. Za tejto situácie špecializovaný trestný súd zisťoval u prokurátora, či neprítomnosť obžalovaného Z. U. bráni vykonaniu hlavného pojednávania v daný deň. Tam osobne prítomný prokurátor najprv navrhol súdu nekonať hlavné pojednávanie v neprítomnosti obžalovaného a vzápätí svoj návrh modifikoval v tom smere, že to nechal na zváženie súdu. Prvostupňový súd následne po krátkej porade senátu prijal uznesenie podľa § 252 ods. 2 písm. a) Tr. por., ktorým rozhodol o vykonaní hlavného pojednávania dňa 26. apríla 2019 aj v neprítomnosti menovaného obžalovaného.

Na tomto hlavnom pojednávaní špecializovaný trestný súd vykonal dokazovanie čítaním odpisu registra trestov, ukončil fázu dokazovania a udelil slovo na prednesenie záverečných rečí. Po krátkom prerušení tohto hlavného pojednávania predseda senátu zároveň vyhlásil odvolaním napadnutý rozsudok a dal poučenie o opravnom prostriedku.

Po zohľadnení všetkých vyššie uvedených skutočností dospel najvyšší súd k záveru, že odvolaním napadnutý rozsudok je výsledkom konania, v ktorom sa nepostupovalo v súlade s relevantnými ustanoveniami Trestného poriadku.

Podľa § 252 ods. 2 Tr. por. v neprítomnosti obžalovaného môže súd hlavné pojednávanie vykonať, len ak má za to, že vec možno spoľahlivo rozhodnúť a účel trestného konania dosiahnuť aj bez prítomnosti obžalovaného a pritom

- a) obžaloba bola obžalovanému riadne doručená a obžalovaný bol na pojednávanie riadne a včas predvolaný,
- b) obžalovaný mal možnosť vyjadriť sa o skutku, ktorý je predmetom obžaloby, pred orgánom činným v trestnom konaní a boli dodržané ustanovenia o vyšetrovaní alebo skrátenom vyšetrovaní a obvinený bol upozornený na možnosť preštudovať spis a urobiť návrhy na doplnenie vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania,
- c) obžalovaný bol na možnosť vykonať hlavné pojednávanie v jeho neprítomnosti upozornený,
- d) obhajca obžalovaného, ktorý je pozbavený spôsobilosti na právne úkony alebo ktorého spôsobilosť na právne úkony je obmedzená, vyhlási, že netrvá na osobnom výsluchu obžalovaného.

Podľa § 252 ods. 3 Tr. por. hlavné pojednávanie v neprítomnosti obžalovaného nemožno konať, ak je vo väzbe alebo vo výkone trestu odňatia slobody alebo ak ide o trestný čin, na ktorý zákon ustanovuje trest odňatia slobody, ktorého horná hranica prevyšuje desať rokov. To neplatí, ak obžalovaný výslovne odmietol účasť na hlavnom pojednávaní alebo výslovne požiadal, aby sa hlavné pojednávanie konalo v jeho neprítomnosti.

V kontexte citovaných ustanovení sa žiada najprv vo všeobecnej rovine podotknúť, že prítomnosť obžalovaného na hlavnom pojednávaní je zákonným pravidlom, pretože ako strane trestného konania jej prináležia významné procesné práva, ktoré môže v plnej miere uplatniť najmä na hlavnom pojednávaní. Medzi tie najdôležitejšie radíme aj právo predkladať a navrhovať dôkazy, právo záverečnej reči a posledného slova. Využitie týchto práv môže byť skutočne naplnené iba za prítomnosti obžalovaného na hlavnom pojednávaní. Za určitých okolností má súd možnosť vykonať hlavné pojednávanie aj v neprítomnosti obžalovaného, avšak na takýto postup musia byť splnené všetky zákonom predpísané materiálne ako aj formálne podmienky, ktoré minimalizujú negatívny dopad na spravodlivý súdny proces vyvolaný absenciou osoby, voči ktorej sa trestné konanie vedie. Rešpektovanie a dodržiavanie zákona (§ 252 Tr. por.) je preto v tomto ohľade bezpodmienečne nutné.

V tretej eventualite ustanovenia § 252 ods. 3 písm. c) Tr. por. sa premieta osobitná ochrana obhajovacích práv obžalovaného (spočívajúca v prekážke vykonania/pokračovania hlavného pojednávania), ak sa voči jeho osobe vedie stíhanie za skutok, ktorý napĺňa znaky trestného činu, za ktorý Trestný zákon v osobitnej časti ustanovuje trest odňatia slobody, ktorého horná hranica prevyšuje desať rokov. Prejavuje sa tým záujem zákonodarcu na tom, aby konajúci súd nemohol vylúčiť obžalovaného z účasti na pojednávaní typovo závažnejších prípadov, pri ktorých obžalovanému hrozí citeľný trest.

Platí teda, že pre vykonanie hlavného pojednávania v neprítomnosti obžalovaného musia byť splnené nielen podmienky vyplývajúce z druhého odseku ustanovenia § 252 Tr. por., ale súčasne nesmú existovať ani negatívne podmienky - prekážky (okolnosti vylučujúce postup in absencia) uvedené v § 252 ods. 3, ods. 4 Tr. por.

Vyššie uvedená prekážka vykonania hlavného pojednávania dňa 26. apríla 2019, však v posudzovanej veci sprítomnená bola, keďže za inkriminovaný skutok, právne kvalifikovaný ako pokračovací zločin skrátene dane a poistného podľa § 276 ods. 1, ods. 4 Tr. zák., v spolupáchateľstve podľa § 20 Tr. zák., zákon v osobitnej časti ustanovuje trest odňatia slobody v rozmedzí od 7 rokov do 12 rokov, t. j. trest, ktorého horná hranica prevyšuje desať rokov.

Predmetné hlavné pojednávania nemalo byť vykonané, a teda ak na ňom prvostupňový súd vyhlásil aktuálne preskúmaný rozsudok, konal tak v zrejmom rozpore so znením zákona, oberajúc tým súčasne obžalovaného o jeho významné obhajovacie práva, nakoľko obžalovaný výslovne neodmietol účasť na hlavnom pojednávaní a ani výslovne nepožiadala, aby sa hlavné pojednávania vykonalo v jeho neprítomnosti v zmysle druhej vety ustanovenia § 252 ods. 3 Tr. por. Totiž len tieto dve uvedené kvalifikované prejavy vôle obžalovaného (čo i len jedna z nich) sú v posudzovanom prípade schopné prelomiť zákaz vykonania hlavného pojednávania v neprítomnosti obžalovaného na tomto úkone.

Zistené procesné pochybenie je možné napraviť len v konaní pred prvostupňovým súdom, a preto najvyšší súd podľa § 316 ods. 3 písm. c) Tr. por. zrušil odvolaním napadnutý rozsudok a vec tomuto súdu vrátil, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol.

S ohľadom na uvedený dôvod zrušenia napadnutého rozsudku, odvolací súd neuplatnil svoje prieskumné oprávnenie v rozsahu vymedzenom ustanovením § 317 Tr. por., a preto v tomto štádiu konania nemohol zaujať ani žiadne stanovisko k uplatneným odvolacím námietkam.

V novom konaní bude prvostupňový súd povinný odstrániť zistené porušenie zákona v neprospech obžalovaného tým spôsobom, že opätovne určí termín hlavného pojednávania, ktorý oznámi procesným stranám. V prípade, ak obžalovaný výslovne neodmietne účasť na hlavnom pojednávaní, alebo výslovne nepožiadala, aby sa hlavné pojednávania vykonalo v jeho neprítomnosti, bude špecializovaný trestný súd povinný využiť niektoré z procesných nástrojov, aby zabezpečil jeho prítomnosť na tomto úkone. Urobiť tak môže predvedením obžalovaného v súlade s § 120 ods. 1 Tr. por. alebo uložením poriadkovej pokuty podľa § 70 ods. 1 Tr. por., nevynímajúc uplatnenie oboch inštitútov súčasne (R 19/1990).

Až po takto riadne vykonanom hlavnom pojednávaní bude môcť prvostupňový súd vo veci opätovne rozhodnúť, rešpektujúc pritom v súlade s § 327 ods. 1 Tr. por. závery vyslovené uznesením najvyššieho súdu z 23. augusta 2017, sp. zn. 6 To 12/2016. Okrem toho bude špecializovaný trestný súd povinný primerane sa zaoberať aj výhradami obžalovaného, ktoré v konaní prednesie. Minimálne z obsahu jeho odvolania vyplývajú konkrétne námietky, ktoré atakujú dôkaznú situáciu v posudzovanej veci.

Najvyšší súd dáva len okrajovo na záver prvostupňovému súdu do pozornosti i zásadu zákazu zmeny k horšiemu (*reformatio in peius*), právne ukotvenú v § 327 ods. 2 Tr. por., keďže k zrušeniu preskúmaného rozhodnutia došlo výlučne na základe odvolania podaného obžalovaným.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu sťažnosť nie je prípustná.